

BISERIC'A SI SCOL'A.

Fóia bisericesca, scolastica, literaria si economica.

Ese o data in septemana: Duminec'a.

Pretulu abonamentului:

Pentru Austro-Ungari'a pe ann . . .	5 fl. — cr.
" " " " 1/2 ann . . .	2 " 50 "
Pentru Romani'a si strainetate pe ann . . .	7 " — "
" " " " 1/2 " 3 " 50 "	

Pretulu insertiunilor:

Pentru publicatiunile de trei ori ce contienu cam 150 cuvinte 3 fl., pana la 200 cuvinte 4 fl. si mai sus 5 fl. w a.
--

Corespondintiele se se adreseze Redactiunii dela „BISERIC'A si SCOL'A” in Aradu, la institutul pedagogic-teologic, era banii la secretariatulu consistoriului romanu ortodoxu din Aradu.

Monastirile orientale in Ungaria.

Monastirile orientale din Ungaria forméza obiectulu de controversa intre Romanii si Serbii ortodocsi din acésta tíera. Serbii de facto stapanescu astadi tóte monastirile, ér Romanii stau in dreptulu istoric, fora a se impartasi de binefacerile instituteloru monastiresci! Serbii le pretindu ca pre institute nationale serbesci! Dar cum se póte ca Romanii, mosnenii vechi acestei patrie, romanii poporulu celu mai vechiu in crestianismu, romanii apóstolii increstinareii poporeloru conlocuítore, romanii din Ungaria se nu aiba nici unulu din celea de antaiu institute crestinesci!

Ori cátu de vitrega e istori'a pentru noi, ea totusi lieuréza pucina lumina ici-colia si asupra trecutulu nostru. Ea ni spune cá Romanii erau organizati in ierarchi'a loru nationala inea dela cei d'antaiu secolu crestini, au avutu bisericile loru nationale si mai tardiu, candu spiritulu si necesitatile crestianismulu au introdusu in viétia institutele monastiresci, ei inea n'au remasu de curentulu acestui spiritu in crestianismu. Istoricultu magiaru Katona serie cá, Achtum, ducele Banatulu, unu nepotu alui Claudiu, a radicatu o monastire orientala in cetatea Morisena, (astadi Cianadu) alu carei egumenu érá totodata si episcopu orientalu, si cá in resboiulu ce a purtatu Stefann, antaiulu rege unghurescu, cu Achtum, acest'a tradatu de Cianadinu, a fostu invinsu, cetatea Morisena ocupata, ér episcopulu orientalu, impreuna cu toti calugarii sei, au fostu alungatu din monastire, ocupandu-o acést'a pe séma latiniloru. ¹⁾

In Maramuresiu, in eparchi'a Muncaciului, Baltia Voda si Dragu Mesteru, boeri romani, cu aprobarea Patriarchulu Constantinoplei, Antoniu II, la annu 1391 fundara Monastirea inchinata santulu Mihailu. Despre acést'a atesta diplom'a de intarire data

la rugarea igumenului Ilariu, in annu 1494 de regele Ungariei Uladislau, care suna: Noi Uladislau, din mil'a lui Ddieu Regele Ungariei, Boemiei etc. facemu cunoscutu prin acést'a tuturor, celoru ce se cuvine, cá onoratulu si evlaviosulu frate Ilariu, igumenu monastirei s. archangelu Michailu din Maramuresiu, marturisitoriu de legea grecéscá, venindu la fati'a Maiestatii Nóstre, ne-a aratatu si ne-a prezentatu noue o carte privilegiata, a Presantitulu parinte Antoniu, festulu patriarchu alu cetatii Constnopolitane, nouei Rome, si a tóta lumea, scrisa pe pergamentu cu litere grecesci, si intarita cu pecetea sa cu plumbu ce e acatiatu, si cu acést'a unu esemplariu tradusu din vorba in vorba in limb'a latina despre nisce drepturi si scutintie a le aceiasi biserici S. Michailu, date de acelu patriarchu, si insemnate si specificate mai josu in cuprinsulu aceluasi esemplariu. Rugandu-ne pre Noi ca se binevoimu induratu a primí acea carte patriarchala si tóte cele cuprinse intr'ensa, a-o inoi, si a-o intari cu putere, pentru totudeuna, in favorea acelu frate Ilariu si a urmatoriloru lui, si ai bisericeii mai susu numite. (Aci urméza cuprinsulu scrisórei patriarchale)., Asiadara Noi audiendu acésta rugatiune a pomenitulu frate Ilariu, si primindu-o induratu, si vediendu cá, suprascris'a carte a numitulu patriarchu, nu e rasa nu e schimosita, si nu e stricata in nici o parte a sa, insiramu si inscriemu esemplariulu ei din vorba in acésta scrisóre a nóstra asemine privilegiata si o primimu si aparamu cu tóte cele cuprinse intr'ensa, in cátu se vede cá s'a datu dreptu si dupa lege, si incátu adeverulu vorbesce pentru densa, si inoiundu-o intarimu cu putere pentru totdeuna in favórea aceleiasi monastiri S. Michailu archangelulu si prin urmare in favórea fratelu Ilariu, si a tuturor urmatoriloru lui, inasa asia, ca acelu frate Ilariu si urmatorii lui se dea episcopulu din Muncaciu cuvenita cinstire, érá archiepiscopulu din Transilvania celui de acum si celoru viitori cá mai

¹⁾ Katona. Hist. crit. reg. Hung. t. I. 131.

mariloru sei se le arate cuvenita supunere si ascultare. Si intarimu acést'a prin puterea si marturi'a acestei carti a le Nóstre et. . . .¹⁾

Din aceste fapte istorice, cu adeveratu nu putemu trage dreptulu absolutu alu ierarhiei romane la anumite monastiri, de-si chiar originea monastirei S. Georgiu de astadi, in anumite respecte s'ar póte reduce pana la timpul lui Achtum si S. Stefanu, daca vom socoti cá Cianadinu facuse votulu de-a ridicá o monastire in onórea S. Georgiu, dupa ce va invinge pre Achtum.²⁾ Sunt de ajunsu inasa ca se constatamu prioritatea si sacrificiele romaniloru pentru instituttele crestine in Ungaria. Romanii n'au primitu crestinismulu nici dela slavii nici dela unguri, ca se póta imprumutá dela ei institutiunile crestinesci. Din contra ungunii si slavii increstinati de romani, au imprumutatu dela ei tóte institutiunile crestine.

Controversele nóstre cu Serbii, pentru monastiri, organisati ierarhicesce in Austria abia in primele decenie ale secolului optu-spredece, in adeveru, sunt fórté ciudate! Unu poporu ce-si parascesce patria, de voie ori de frica, cercandu alta patria, este curiosu ca in nou'a patria, unde elu nu avuse nemicu propriu, dintr'o data se se faca stapanu de tóte instituttele sociale si bisericesci, si asia dicandu se secere unde n'a semenatu si se adune unde n'a pusu. Acést'a este atitudinea Serbiloru venetici facia cu noi romanii, mosnenii acestei patrie!

Serbii, refugiatu de spaim'a turciloru, noi ii-am primitu la caminele nóstre, si ca la poporu ortodocsu; li-am datu locu in bisericile nóstre, pentru a se inchiná lui Ddieu. Cáci nime nu va crede cá coloniile lui Cernovici vor fi adusu cu sine din Serbia templele si stabilimentele religióse! Noi ii-am primitu ca pre nisce ospeti crestini dupre spiritulu crestinismului, si ei se facu stapanii nostri apasatori in contra spiritulu crestinismului. Noi li-am datu locu in stabilimentele nóstre religiöse si ei le pretindu de proprietatea loru nationala. O! unu astfelu de poporu, lase, nu provóce la ortodocsia, nu dica cá e ortodocsu!

De parte de-a contestá partea de merit, ce se cuvine ierarhiei serbesci pentru regularea si organisarea monastiriloru, contestamu inasa cá monastirile ar constitui proprietate nationala eschisivu serbésca. Serbii nu voru puté nici candu ignorá, cá romanii ortodocsi aprópe unu secolu si jumata au statu sub ierarhi'a bisericeii loru si cá intretinerea bisericiloru si a stabilimentelor religiöse, s'a facutu din partea crestiniiloru in comunu ca si in tóte bisericile orientale; prin urmare, romanii inca au versatu averile loru pentru scopurile religiöse, si in specialu pentru intretinerea bisericiloru si a monastiriloru! Impregiurarea acést'a, nu se póte trage la indoicla, si Serbii trebue se ni restituie ce e alu nostru, noi nu pretindemu ce e alu loru!

¹⁾ Istoria bis. A. Siaguna t. II. pag. 89.

²⁾ Istoria Rom. de P. Maioru, p. 155.

Despre scóla in genere, si despre cea crestina ortodocsa in specie.

(Continuare.)

6. *La israeliti educatiunea pe timpul caldeului Aramu si urmatorii lui, Isacu si Jacobu, a fostu sub grijea parintelui familiei, care purtá nume de patriarchu. Insa dela mutarea loru in Egiptu si scoterea de acolo prin Moisie, a devenitu in man'a preotiloru. Moisie, crescutu in curtea imperatului Faraon, a fostu forte initiatu in sciinti'a si magi'a preotiloru Egiptieni, ce se póte vedea din cele 10 minuni prin care a eliberatu pre Israeliti, si toiagulu seu, pentru care a fostu in mare onóre si veneratiune la Faraon: „Si Moisie erá stimatu ca omu fórté mare in pamentulu „Egiptului, inaintea servitoriloru lui Faraon, si inaintea „ochiloru poporului.“¹⁾ Elu scotiendu din robii'a Egiptulu pe consangeniilei sei, si aducandu-i in pamentulu promisiunei Canaan, nu a pututu se nu aduca cu sine de acolo o parte mare din cunoscintiele, sciintiele si moravurile Egiptieniloru, cu deosebire puterea preotiésca, si a-o transplantá acést'a in noulu regatu fundatu de elu, supuvendu grigei preotiloru educatiunea religiosa morala a poporului si alte lucruri civile; ba puterea loru o-a aradicatu si la mai mare gradu si valóre decátu cum erá in Egiptu. Ca se nu prejudeca nimica puterei preotiloru nici nu a alesu imperatu pamentescu, ci pe Domnulu Dumnedieu *Jehova* din ceriu primitu de atare; pentru acést'a regatulu Israelitoru s'a numitu „Regatulu Regelui Jehova“ (*theocratismu*) si israeliti colonii aceluasi regatu. „Alu meu este pamentulu, „voi sunteti la mine numai straini si incilini ai mei.“²⁾ Apoi legile credintiei si educatiunei le-au combinatu cu legile civile si politice, sub acelasi nume a credintiei, pe truca dela Dumnedieu au fostu date si ordinate. Cu esecutarea loru a insarcinatu pe preoti si anume pe preotulu celu mai mare, care erá reprezentantele si vicariulu Regelui Jehova, atátu in cele eclesiastice cátu si in cele civile, de mandandu Moisie prin Jehova „Ca pe judecatori se nu defaime, si pe principele poporului teu se nu-lu vorbesti de reu.“³⁾*

Cumca aci prin judecatori si principe se intieleg preotii, cu preotulu celu mare infrunte, invederéza din respunsulu santului Apostolu Pavelu, catra Archiereulu *Ananias* in care ilu infrunta pentru cá poruncise a-lu bate prestigura, dar apoi facandu-se atentu, dise: „Nu amu sciutu fratiloru, cá este Archiereu, cáci este scrisu, pe mai marele „poporului teu, se nu-lu graesci de reu.“⁴⁾ Acést'a se póte eruá si din alte locuri a santei scripturi, si mai vertosu din acele locuri unde este vorba de functiunea preotulu celu mare *Aronu*, despre care se afla scrisu „Si Archiereulu este „mai mare intre fratii sei, preste acaruia capu s'au intornatu oleulu ungerii — si vei face si peptariulu judecatoriu „si se póte Aronu numele filoru lui Israilu, pe acelu peptariu alu judecatoriu, si vei pune in peptoralulu judecatoriu „Urimu si Tumimu, care se fie de asupra inimii lui Aronu „si asia Aronu va purtá neincetatu judecat'a fiiloru lui Israilu pre inima sa, inaintea lui Jehova.“⁵⁾

De unde Jehova a numitu regatulu seu ebraicu „regatulu sacerdotalu séu preotiescu“: Si-mi veti fi mie impetriu sacerdotale si natiune santa.“⁶⁾ „Éra voi sunteti „neamu alesu, preotie regala, natiune santa, si poporu deosebitu.“⁷⁾ „Si ne-au facutu Regi si preoti lui Dumnedieu

¹⁾ Esire cap. XI. v. 3.

²⁾ Leviti cap. 25. v. 23.

³⁾ Esire cap. 22. v. 28.

⁴⁾ Fapt. apost. cap. 23. v. 45.

⁵⁾ Esire cap. 21. v. 10. — cap. 27. v. 15. 29. si 30.

⁶⁾ II. lege cap. 17. v. 8.

⁷⁾ I. Petru cap. 2. v. 9.

„si tatalui seu“. ¹⁾ Va se dica: Imperati'a evreésca a fostu preotiésca (Clerocratismu).

Puterea preotiloru in Israilu n'a scadiutu neci pe timpul judecatoriloru *Amazocu, Samgar, Tola, Iair, Ebzan, Elonu, Abdon, Otomiél, Aodu, Baracu, Gedeon, Jefte, si Samsonu*, càci si intre acestia a dusu presidiulu preotulu celu mare, cum au fostu *Eli si Samuilu*; ba inca nici atunci, candu sub profetulu *Samuilu* Israelitii revoltara in contra lui Jehova, ori in contra preotiloru lui, cerendu si ei imperatu ca si alte natiuni: „Nu! ei imparatu se fie „asupra nóstra, ca si noi se fimu ca tóte natiunile, si imperatulu nostru se ne judece, si se ésa inaintea nóstra se „conduca resbelele nóstre“. ²⁾ Puterea preotiloru in Israilu n'a scadiutu nici pre timpul Imperatiloru cari se socoteau de unu ce secundariu, si erau subordinati potestatiei preotiesci, ca unei potestati primare. Dela imperati se putea face apelata la preotulu celu mare; diferentia erá numai personala, adeca alta erá person'a preotului si alt'a persón'a imperatului, dar in esentia nu erá nici o diferentia, càci aceste ambele erau contrase in aceasi putere preotiésca. Imperatii evresci se priviau pe sine mai multu din punctu de vedere preotiescu, decâtu lumeanu. Tóte lucrurile si faptele loru erau asia intocmite, ca din ele se apara mai multu spiritu bisericescu si religionariu decâtu civilu. Acést'a se póte vedé din scrisorile imperatiloru *Davidu si Solomonu*, cela scriindu psalteria, séu cantarile, acest'a pildele, intieptiunea si cantarea cantariloru, care nu le póte cetí omulu ca se nu admire intr'ensele, sciintiele si invetiaturile cele religiose-morale. Preotii la evrei cu sciinti'a loru si-au eluptatu fórtu mare stima si onóre. Ei si anume preotulu séu Archiereulu celu mare ducea presidiulu in *Sinedrion*, séu sfatulu tierci, care erá asemenea *Areopagului* grecescu, si *Senatului* Romanu; cum sunt parlamentele nóstre de astadi.

Daca in manele preotiloru a fostu potestatea civila, de sine se intielege, cà si educatiunea poporala inca erá in grigea loru. Ei dupa sciinti'a loru se numiau invetiati si carturari, éra dupa profesiune se numiau invetiatori séu *Rabbi*. Cumca in man'a loru a fostu sciintiele si educatiunea se vede si de la evangelistulu Luca „Éra prunculu crescea si se intarea cu duhulu, umplanduse de intieptiune, si harulu lui Dumnedieu erá preste densulu, si „candu a fostu elu de 12 ani, suindu-se ei la Ierusalimu „a remasu prunculu in Ierusalimu, si cautandulu dupa 3 „dile Pau aflatu in templu, siedindu in midialoculu dascaliloru, ascultandu si intrebandu, si se mirau toti cei celu „audiau, de pricepera si respunsurile lui“. ³⁾ Din loculu acest'a, si unde se dice „si Isusu erá supunanduse loru, si „sporá in intieptiune, in etate, si haru la Dumnedieu si la ómeni“. ⁴⁾ se intielege umblarea Domnului nostru Isusu Christosu ca omu la scól'a preotiloru acestor'a, cari dupa sciinti'a loru se numiau dascali si invetiatori, *docens Rabbi*. Asemenea si candu se dice cà delà 12 ani pana la 30 a fostu sub ascultarea parintiloru nu se póte intielege alta decâtu umblarea lui Isusu la scól'a preotiloru din Persia, Caldea, si Egiptetu. „Si s'a aratatu stea la resaritu“ „si éta „Magii delà rasaritu a venitu in Ierusalimu.“ ⁵⁾ Alegorice se intielege pe langa misiunea lui divina, sciinti'a, care mai tardiu a invetiatu Isusu delà acesti preoti. Asemenea si in cuvintele „cà angerulu Domnului s'a aratatu lui Iosifu in „visu, dicandu: scól'ate si ia prunculu si pe mum'a lui si „fugi in Egiptetu, si fi acolo pana iti voiu dice tie; si „a fostu acolo pana la mórtea lui Irodu, ca se implinésca ce s'a disu prin profetulu: din Egiptetu amu chiepmatu fiulu meu“ ⁶⁾ nu se intielege simplu numai fug'a lui Isusu in Egiptetu, ci fora indoiéla alegorice si umblarea lui la scól'a

preotiloru de acolo, si póte chiaru pentru acést'a se dice: „cà din Egiptetu am chiepmatu pe fiulu meu.“

Cumca *Isusu Christosu* ca omu a trebuitu se umble la scóla e aforá de tóta indoéla! Densulu a fostu nunumai Dumnedieu ci si omu, si pe langa fiulu lui Dumnedieu, a fostu si fiulu lui *Avramu* si fiulu omului. Ca omu elu a flamanditu, insetatu, a dormitu, s'a spaimantatu, temutu si altele comune noua omeniloru; prin urmare si la scóla a potutu umblá, cà a umblá la scóla nu e strainu, ci comunu omeniloru, numai càtu invetietur'a sa omenésca, din reportulu seu cu Dumnedieirea a fostu mai presusu de tóte, mai pre susu de mintea omenésca si sciinti'a tuturoru preotiloru din anticitatea pagana: „Si se mirau popórele de invetiatur'a lui, càci elu invetiá ca celu ce are putere; éra nu „ca carturarii“ ¹⁾ „Si se spaimantau toti de invetiatur'a „lui, càci erá invetiandu pe ei ca celu ce are stapanire éra „nu ca carturarii“. ²⁾ „Nici odata n'a graitu omu, ca „acestu omu“. ³⁾

7. *La Greci*. Grecii an imprumutatu cultur'a loru nationala delà Egiptieni si pucinu delà Feniciani, cu 2000 de ani inainte de Christosu. Se crede cà o colonie Egiptiana a invinsu si cuceritu Grecia, o-au inpopulatu si au plantatu in ea datinile Egiptiene. *Titanii* cei vestiti, *Saturnu, Jupiter, Mercuriu, Vulcanu, Neptun, Pluto, Bach, Mars* si alti au fostu totu atátia conducatori ai acestei colonii, si au fundatu mai multe cetati. Pe la anulu 1582. inainte de Christosu, unu Egiptianu cu numele *Cecrops* a descalecatu in Grecia, s'a logoditu cu fiica regelui *Acteus*, caruia i-a si urmatu in domnie. Acest'a a edificatu cetatea *Athina*, care delà densulu s'a numitu si *Cecropia*. Elu a chematu pe popórele cele selbatice a Greciei la o viétia sociala; li-au datu religia, a intemeatu casatori'a, ii-a invetiatu lucrarea pamantului; a adus legi politicesci, si a tundatu *Areopagulu* pentru administrarea justitiei si conducerea afaceriloru politico-civile. Egiptianulu *Danaus*, regele din *Argos*, a adusu din Egiptetu in Grecia lucrarea pamantului, intrebuintarea maestriloru si artiloru frumóse. *Fenicianulu Cadmus*, s'a asiediatu in *Beotia*, a cuceritu cu locuitori Feniciani cetatea *Theba*, care delà densulu se numesce si *Cadmea*. Acest'a a invetiatu pe greci la sedirea si lucrarea viiloru, la versarea metaluriloru, si la lucrarea pamantului; elu a fostu celu de antaiu care a invetiatu pre Greci artea scrierei.

Acésta colonie si ómeni descendinti din Egiptetu, nu au pututu ca in patri'a noua, infintiate de densii se nu aduca datinile si moravurile de acasa, deosebitu, puterea si antaetatea preotiésca, si a supune grigóu loru educatiunea poporului tieranu. Capistea si oraculu zeului *Apollo* (so-relui) din *Delfosu*, si a lui *Jupiter* din *Dodona* in *Tessalia*, renumite in tóta anticitatea, nu se potu acceptá in sensu angustu numai de temple si oracule simple ci de scoli renumite, pentru aceea erá si scrisu pre densele „cunóste-te pre tine insuti,“ adeca invetiá; si candu se dice, cà de pretutindenea veniau in anticitate la aceste oracule pentru a cere sfatu, si a cercá ventiorulu, trebue intielesu cà veniau, pentru a invetiá si a se perfectóná in aceste scoli, in care dupa parerea nóstra se predá studiulu theologicu, politicu, astronomicu, dreptulu privatu si publicu precum si doctori'a séu medicina, si erá asemenea universitatiloru timpului nostru. Din aceste scoli au esitu renumitii medicinisti din anticitate *Esculapiu* si *Prometeu*.

Regii Greciei aveau pucina putere preste supusii sei, dara trebua se-ii apere si se se ingrigésca despre educatiunea loru religioasa morala. Religia se privia de a statului, si erá nedespartita de puterea civila; pentru aceea toti zei loru, inca si dieiti'a *Venus* se depingeau armati, si intipuiá,

¹⁾ Apoca. I. v. 6. Rom. cap. 7. 14.

²⁾ I. Samuil. cap. 8. v. 20.

³⁾ Cap. 2. v. 40-48.

⁴⁾ Ib. v. 51. 52.

⁵⁾ Math. cap. 2. v. 1.

⁶⁾ Math. 2. 15.

¹⁾ Math. cap. 7. v. 28.

²⁾ Marc. cap. 1. v. 22.

³⁾ Ioann 7. v. 46.

că credința se dea ajutoriu trebilor politicesci. *Erecteus* regele Athinenilor s'a încercat a separa puterea preotiesca de cea civila dara fora succesu. Grecii nimica nu incepeau fara a cere sfatu dela preotii Zeilor lor.

Teologia preotilor grecesci despre crearea lumii si guvernarea ei de catre zei, ni este cu multu mai cunoscuta decât se mai amintimu aci despre ea in mai de taiu. *Omer*, *Isidu* si *Orfeu* au fostu teologii lor cei mai insemnati. *Omeru* invetia că *Iupiter* e celu mai mere zeu, care poruncesce tuturor Zeiloru. *Isidu* in Teogonia sa amintesce despre caotele urdirei lumii. *Orfeu* a invetiatu o teologie mai inalta, si lui i-se însusiesce nisce poeme forte alese, care le ar fi facutu elu pentru Dumnedieu. *Proclus* aduce din trensele urmatorea poema: „Totu ce este, totu ce a fostu, totu ce va fi, era din inceputu in poala cea roditoare a lui „*Iupiter* cuprinse la olalta. *Iupiter* este celu d'antaiu si celu depe urma, inceputulu, dela elu purcede tote fiintele si altele.“ Ori cine pecatuia in contra invetiaturei acestia sau o interpreta contrariu cu credinta patriei, si nu admitea că intemplerile naturei sunt lucrurile zeilor primiti in methologia Greciloru, unulu ca acela, de locu era datu in judecata si condamnatu la morțe, sau caută se-si mantuesca vietia cu fug'a; asia a patitu filosofulu *Anaxagora*, fiindu că a demustratu fiintia cea inalta Dumnediesca din ratiune, si credea intr'o fiintia mai inalta, a combatulu credinta cea desierta despre natur'a Zeiloru, a fostu trasu in judecata ca unu hulitoriu de Dumnedieu, si insusi *Pericles* invetiacelelu seu si presedintele tribunalului, indoinduse de alu putea mantui, l'a sfatuitu se scape cu fug'a, ce a si facutu, fugindu din *Ahtena* in *Lampsacu*. Asia au patitu toti scolarii acestui filosofu mare, precum *Protagoras*, care au fostu esilatu din *Athena*, si *Aspasia*, din *Miletu*, o femeie intielapta si agera la minte, pe care o iubiă *Pericle* si o luase de sotie; de ea avea mare respectu si *Socrates*, că au fostu scolariulu si invetiacelelu ei; ea acusan-duse de necredinciosa fatia cu zeii, a fostu data in judecata, si numai elocinta cea frumoasa si cuceritoare, si lacrimile lui *Pericle*, au fostu in stare de a-o mantui. Inse *Socrates*, celu mai mare dintre filosofi, si dupa *Cicero*, primul intre muritori, carele a adusu intieleptiunea pre pamentu, si o-a respanditu prin cetati, sate si case nu a fostu asia norocosu; pentru că elu credea in unu singuru Dumnedieu, pe carele ilu onora cu pietate demna, fuse acusat cu strica tinerinea invetiandu despre Dumndiei noi si straini, apoi trasu inaintea tribunalului si condamnatu la morțe prin veninu. Ce e dreptu, elu putea scapa, ori prin rescumparare cu banii, ori prin fuga; căci ambele le oferise probabilu amicii sei, insa nu a vrutu, cu atata firmitate si convingere a ramasu elu in invetiatur'a si credinta sa.

Ba nu numai preotii, ci si preutesele aveau mare influinta la greci cu privire la educatiune si la judecatorie. Acest'a se pote vedea nunumai la Oraculu din *Delfos*, pe acarui tribuna siede a preutesa educatrice si judecatore ca *Pitia*, ci si din procesulu lui *Alcibiades*, care acusat de defaimatoru de lege si trasu inaintea *Areopagului*, dar ne reprezentanduse, ci fugindu in *Sparta*, a fostu osanditu la morțe, si s'a cerutu ca preotii se aduca asupra lui blastemu; inse o preutesa cu numele *Theano* nu a voitu se-lu dea anathemei. „Eu sum o preutesa, dice ea, ca se binecuventezu dara se nu blastemu.“ Si candu a capatatu elu libertate de a se reintorce in patrie, preotii au fostu recercati se aradice blastemulu de asupra lui si unulu dintre ei a disu cu multa bunavointia: „Noi nu l'am blastematu de nu va fi gresitu republicei.“ Din tote acestea se vede apriatu influinta preotiloru sau bisericeii asupra educatiunei si legislatiunei in Grecia.

(Va urmă.)

Ioanu Damsia,
parochu si ases. consist.

La istoria miscarilor nationale in Banatu.

(Finea).

Prea Gratiosa Maiestate! Chiaru precumu ne e de persecutata si nedreptatita limb'a si natiunalitatea si brava intielegintia in sferele oficiali ale vietiei publice pretotindenii, chiaru in asemenea mesura ni se periclitata esistentia si ni se amenintia venitoriu prin anarchia cea infricosiata, carea de la a. 1861 incocce graseza in scolele nostre poporali, decandu adica acele prin o combinatiune rafinata a contrariloru nostri, devenira mai antaiu sub arbitrariu influinta a deregulatoriloru politice, er apoi prin intimatulu consiliulu regescu locutieninte din 15 Ianuaru 1862 sub directiunea clerului si ierarhiei serbesci, o directiune desvoltarei si prosperarei nostre natiunali — dintru inceputu din principiu cu totul contraria!

Maiestate! Mosiulu M. Tale de gloriosa memoria imperatulu Franciscu I., convingundu-se despre ticalos'a stare a scoleloru poporali de confesiunea ortodocsa din Ungaria sub directiunea ierarhiei gr. or., in anulu 1812 a organizatu si a introdusu anumite autoritati civile pentru scole, custatorie dintru unu inspectoriu supremu si din 6 directori distriptuali; acesta sistema a custatu pana la 1848, er de atunci se intrudusesera prin guvernulu M. Tale c. regescile inspeptorate, mai tardiu c. regescile consiliariate scolari, cari pana la desfientiarea loru in urma prea inaltei diplome din 20 Opt. 1860 functiunara cu unu resultatu forte salutariu, incatu totu ce se mai afla astadi ici cole bunu si inbucuratoriu prin scolele nostre populari, sunt numai inca urmele remase de activitatea acelei preagratiose institutiuni a M. Tale. — Minunatu lucru, Maiestate, si in acesta privintia, ca precandu dupa emanarea prea inaltei diplome din 20 Opt. 1860 auctoritatile publice si dicasteriele asiediate de M. Ta se intreceau a restitui tote, cate se tieneau de interesulu magiarismului, la stare din anulu 1848 — totu atunci institutiunile scoleloru nostre populari numai le-au derimatu, fora insa ca so le fia si restituitu inca in starea loru de pana la 1848, — o impregiurare, din carea nu potemu se conchidemu, decatu era-si la o nepasare principale de noi si interesele nostre vitali!

De atunci, Maiestate, decandu consiliulu r. locutieninte din Bud'a i-a placutu a supune scolele si instructiunea nostra poporale directiunei si supraveghierei clerului, scolele si instructiunea nostra populara alerga cu pasi rapedi spre totala decadintia!

Maiestate! E de comunu cunoscutu lucru, ca marii besericeii nostre ortodocse in Banatu precumu si organele loru consultative si administrative sunt partea mai mare de natiunalitate serbesca si spre tota intemplarea influintei serbesci chiaru de dupa sistem'a si regulamintele custatorie supuse, er interesulu si natiunale si bisericescu si personale alu mai mariloru bisericeii serbesci dintru inceputu a fostu, si pana adi e, incontr'a desvoltarei romanismului indreptatu. Mesurile clerului serbescu facia cu scolele si invetiatorii nostri populari au scandalisatu totu poporulu nostru si au scarbitu aduncu sufletele intregii intielegintie romane! Acestu cleru a inceputu pre facia o lupta nemicitoria incontr'a perfeptiunii limbei si literaturei nostre; a scosu literele nostre cele romane cu violentia depri scole si a introdusu cele slavice, a maltractatu si vecsatu pre invetiatorii, numai ca se-i constringa a parasi metodulu celu bunu ce-lu introdusesera in tempulu asi numitalu absolutismu guvernulu M. Tale; ba a suspendatu si stramutat pre multi la statuni mai rele, numai pentru cutediasera ei a se folosi de cuvinte si litere romane in loculu celoru slave!

Maiestate! Nu voimu se-Ti amarimu inim'a partitescă cu insirarea aice de multele casuri concrete scanda-

luse, ci ne marginim, încâtu pentru necompatibilitatea oficiului de direpțiune scolare la noi cu clerulu și preste totu cu ierarchi'a serbescă, a provocă la reportulu fostului consiliariatu romanu de scôle din Banatulu Temisiănu din 29 Opt. 1859, substernutu din oficiu fostului atunci c. r. Ministeriu de cultu, unde a și aflatu deplina respectare; ȕr încâtu pentru faptele patimiri a le scôleloru năstre sub direpțiunea clerului serbescu ne provocamu cu umilitia la representatiunea oficială, facuta in acēsta privintia sub 26 Sept. 1862 din partea fostului atunci administratoriu alu Carasiului catra consiliulu locutieninte din Bud'a, carea in sa pana acumu — precătu scimū noi — n'a avutu nici unu rezultatu.

Nu mai pucine și mai mice sunt persecutiunile și suferintiile năstre prin biserice din partea episcopiloru serbesci și a organeloru lorū. Amu atinsu mai susu cu tōta umilitia intemplantia din biseric'a stlui Georgiu din suburbiulu „Fabrica“ alu Temisiōrei; avemū numai a adauge, cā in urm'a acelei episcopulu serbescu alu Temisiōrei și cu consistoriulu seu a decretatu total'a eschidere a Romaniloru din acea biserică, dintru ai carei credintiosi fii ei facu patru parti din cincī. Totu asemenea sōrte ajunse acumu de curendu și pre Romanii din opidulu Ciacov'a, unde de și Romanii facu asemenea patru parti din cincī ai poporatiunei ortodocsa totusi limb'a lorū se afla in periculu de a fi cu totul scōsa din biseric'a lorū, — și tōte aceste in favōrea unei neinsemnate, dar decătra ordinariate precumu și decătra autoritatile politice cu tōta poterea protegiate minoritati serbesci!

Maiestate! Din tōte aceste multe și feliurite nedreptatiri și apesari natiunali noi Romanii din Banatu nu potemu, decătu de nou se ne convingemu, cā barbarii de statu magiari, pre cari grati'a M. Tale i-a chiamatu a guvernăti'er'a Ungurēscă, ori-cătu se fia ei altminte de intielepti și loiali, pentru rocunōscerea și respectarea drepturiloru și intereselorū năstre natiunali și limbistice, și preste totu pentru promovarea desvoltarei și prosperitatei năstre nice au inima nici pricepere, ba nici mecaru cuvenitulu respectu de prea inaltele ordinatiuni emanate in acēsta privintia.

Prea Gratiōsa Maiestate! Poporulu de natiunalitate romana din Banatu, adica din cele trei comitate Temisiu, Torontalu și Carasiu, formandu elu facia cu tōte cele alalte poporatiuni absolut'a majoritate in acestu timentu, și posedindu elu pretotindenii, anume și in Torontalu și Temisiu, avere nemisicătōria destulu de frumōsa, nu numai dā din aceste parti celu mai mare contingentu de recruți armatei M. Tale, dar și la lucrarile și sarcinele publice și la contributiune elu concurge cu o parte fōrte insemnata, spre tōta intemplantia multu mai insemnata decătu cei vreo 50.000 de magiari și vreo 150.000 de Serbi din comitatele Torontalu și Temisiu; afara de acēst'a, Maiestate, poporulu romanu din Banatu in credintia și alipire cātra prea inaltulu tronū alu Austriei și in sacrificiele aduse pentru patri'a și dinasti'a comuna inea nu s'a lasatu a fi intrecutu prin nici un'a alt'a natiune colocuitoria vreodata: cu tōte acestea, Maiestate, elu, poporulu romanu, in aceste parti, in patri'a sa strabuna, pentru carea fii lui de miie de ori si-au versatu sangele, e in tōta privintia celu mai asupritu și negrigitu; elu — prin nescari minoritati (cumu se vede) anume conspirate incontin'a desvoltarei și prosperarei lui — e apesatu și persecutatu in scōla și biseric'a sa; elu e nedreptatitu și ignoratu in oficie și pre la dicasterie de susu pana diosu — ca nici unu altu poporu in marea Austria; limb'a și natiunalitatea lui se dspoia prin organele M. Tale pre facia de tōta viēti'a și valōrea publică, incontin'a toturoru chiaru, respicatu, seriosu, și serbatoresce pronunciate-lorū intentiuni și dispusetiuni ale M. Tale; fii lui cei onesti, loiali și binecalificati se postpunu regulatu și se umiltescu nespusu prin redicarea renegatilorū!!

Dar, Maiestate, aceste multiple nedreptatiri și inpirari natiunali nice cā sunt inca tōte asupririle poporului romanu, ci elu de la ur'a și patim'a natiunale a contrariiloru sei mai are o multime de suferintie chiaru și in causele sale de dreptu privatu, ale caroru specializare in sa aice nu aflamu cu cale și de lipsa a-o intreprinde, intielegendu-se și asiā din natur'a lucrului de sine, cā dusimani'a natiunale, unde ea susta odata, nu se marginosce și nu se pōte margini a-si versā foculu patimei sale numai asupr'a limbēi și natiunalitatei și bisericei și scōlei poporului dusimaniu, ci — precumu persecuta ea pre fii cei culti ai poporului in sferile vietiei publice, chiaru asia nu crutia ea pre fii de rondu ai poporului — ori unde are ocaziune a se intalni ea cu ei!

Maiestate! Daca noi pentru tōte mai susu adusele apesari și nedreptatiri nu anectaramu aici in tipu de documente acte oficiōse formali, caus'a e, cāci, facundu-se acele tōte pre facia și fiendu ele chiaru și de dupa fōiele publice cu totul notorie, amu aflatu ori-ce mai departe documentare cu totul de prisosu; cu tōte aceste la unu casu de lipsa suntemū parati prin intielegintia năstra și in separatu a le documentă.

Deci, Maiestate, in astfelu de impregiurari triste, de desperatu triste, — intr' adevēru ne stā mintea pre locu, candu e ca se ne formulamu cererea și se atingemu modalitatea, prin carea ni s'aru potē vindecă radicalminte atâte plage dōrerōse; pentru cā, Maiestate, cunoscutu ne este, cā cercetarea și delaturarea acestoru plage ale năstre — dupa ordine-ar fi se se faca prin midiuocirea chiaru a celoru organe, pre cari noi dupa esperientia năstra cauta se le timentu de autoriele acelor'a, și asiadara cu totul de neplecate și necalificate spre efeptuarea unei adeverate vindecari.

Dereptu acea, Maiestate, noi cu genunchii plecati Te rogamu, ca cercetandu și constatandu prin organe precătu se pōte de desinteresate și nepartiali adevērule și realitatea plansorilorū năstre, se Te induri prea gratiosu M. Ta de adreptulu a demandă:

1.) ca dreptulu limbēi năstre, amesuratu principiulu de egala indreptatire și respicateloru prea inalte resolutiuni emanate in acēsta privintia, neciuntatu și nemisticatu se se realizeze și observe cu tōta strictēti'a prin tōte organele respective, ȕra mistificatorii și temerarii ciuntatori ai acestui dreptu se se traga la respundere și se se pedepsēsca esemplarminte, satisfacundu-se prea inaltei parole pronunciate in pasagiulu finalu alu prea inaltulu autografu alu 20. din 20 Opt. 1860.

2.) ca spre representarea și aপরarea intereselorū de totu feliulu ale numerōsei și prea fidelei poporatiuni romane, — amesuratu eternei dreptati și principiulu pronunciatu in prea inalt'a diploma din 20 Opt. 1860 despre capacitatea toturoru supusiloru M. Tale de oficie publice fora privire la nascere și conditiune, și in conformitate cu prea inalt'a instructiune data catra guvernulu ungurescu la ocaziunea incorporarei Banatului cu Ungari'a, — se se aplice romani apti adica romani notorii despre loialitatea lorū, despre zelulu lorū natiunale, despre soliditatea lorū morale și despre capacitatea lorū oficiale și intelectuale, atātu la inalta cancelaria ungar. aulica (unde pana acumu nice unulu nu se afla aplicatu, de la care nedumerita impregiurare noi si deducemu mai cu sēma tōte relele și nedreptatirile ce ni se templa) precum si la inaltulu consiliu din Bud'a și la tabl'a regia, și la resp. tribunale districtuali și cambiali, — adica atātu ca consiliari și referinti cu votu decisivu, cātu și ca secretari concepisti s. a. in numeru amesuratu numerului și insemnatei poporului romanu din Ungari'a și Banatu.

3.) ca amesuratu totu principiulu dreptatei naturali și prea inaltei ordinatiuni respicate in resolutiunes din 27. Dec. 1860, in carea se cuprinde precise, ca in partile lo-

cuite indesatu de romani se se aplice de deregatori publici numai romani calificati, in fine amesuratu si interesului de statu si imperativei necesitati — se se aplice romani in numeru cuvenitu prin tóte partile indesatu locuite de romani; anume:

a) in cercurile Modosiu, Banlocu, si Banatu Comlosiu din comitatulu Torontalului, unde poporatiunea romana de si prevalesce, nu numai cá n'are deregatori de natiunalitatea sa, dar deregatorii actuali nici cá sciu vorbí románesce, prin urmare nice cá se potú intielege cu poporulu romanu;

b) in capulu comitatului Temisiu, fiendu acestu comitatu mai cu séma de romani locuitu, si administratoriulu presinte alu comitatului, carele e serbu si nu scie románesce, nepotendu prelanga cea mai buna voia a sa a respunde dupa cuvintia chiamarei sale; — asemenea in centrulu comitatului Temisin, la administratiune si judetiú, unde — de si romanii facu majoritatea poporatiunei comitatului, pana acumu mai nici unu unicu individu romanu nu se afla aplicatu; in fine prin tóte cercurile comitatului, in cari tóta poporatiunea romana multu pucinu prevaléza, fora in sa ca se fia pana acumu macaru numai intru cá't'va respectata pre la oficiele de cercu;

c) in magistratulu liberei regie cetati Temisióra, restaurandu-se acestu magistratu cu totulu pre nedreptate organizatu de nou, si respektandu-se pre acésta cale dreptele pretensiuni ale numerósei poporatiuni romane de acolo dupa cuvintia;

d) in comitatulu Carasiului, carele mai totu e locuitu numai de Romani, si totusi mai vertosu in judetiulu centrale si prin cercuri cu multu mai pucini amploiatu romani are, decátu ce dupa dreptu, necesitate si prea inaltele dispusetiuni s'ar cuveni.

Maiestate! Candu e vorb'a de aplicarea Romanilor prin deregatorie, mai vertosu in posturi mai inalte, — nu potemu a nu observá cu tóta umilinti'a, cá contrarii prosperitatei nóstre natiunali si intereselor nóstre vitali, chiaru si acei ce se afla in sferele si pusetiunile mai inalte, de comunu s'au dedatu a ne refusá dreptele nóstre pretinsiuni in acésta privintia sub pretestulu, cumca n'avemu destui si destulu de calificati barbati pentru atari posturi; — deci, Maiestate, asigurandu-Te noi cu tóta reverinti'a cea mai adunca, cumca natiunea nóstra si pre la noi, ca in Transilvania si pre aiurea, are barbati destui in tóta privintia chiaru si pentru posturi mai inalte deplinu calificati, in sa fiendu noi din experientia convinsi, cá judecat'a asupr'a barbatilor nostri natiunali de comunu se influintieza de patima natiunale spre cea mai mare dauna a nostra, si precumu credemu noi, si a tronului: cutediamu a Te rogá — in interesulu dreptatei si alu adeverului si alu prea inaltului tronu alu M. Tale si alu natiunalitatei nóstre cei patimitórie — cu genunchii plecati, ca M. Ta candu se lucra despre aplicarea barbatilor din sinulu nostru se nu Te multiamesci cu voturile si propusetiunile aceloru organe, cari decandu sunt nu ni-au fostu favorítórie, ci se ai parintésca gratia a mai ascultá si alte organe de statu, dupa pusetiunea si compunerea lorú desinteresate; éra mai cu séma se ai prea inalt'a indurare de a ascultá in atari casuri si pre ilustrii si renumitii nostri conducatori principali, precumu anumitu pre prea santitii nostri episcopi Dr. Dobr'a din Lugosiu si Procopiu Ivacicovicu din Aradu si pre fostulu consiliariu straordinariu imperiale Andrea de Mocioni domnulu de Foeni, cari barbati totdeun'a s'au destinsu prin cele mai stralucite virtuti si politice si patriotice si natiunali, si alu caroru de comunu cunoscutu caracteru e inaltiatu preste tóta patim'a si partialitatea.

In fine, Maiestate, incátu pentru cumplitele nedreptatiri si persecutiuni, ce ni se facu prin biserice si preste totu din partea ordinariatelor serbesci, ne rogamu cu genunchii plecati:

4. ca spre incetarea acestor'a se aibi M. Ta parintésca indurare, de a decide cátu mai curendu si mai favoraveru caus'a restaurandei nóstre metropolie ortodoxe, carea increditiu nostri cu episcopii nostri in frunte anu in lun'a lui Marte au incredintiatu-o prea gratióselu mani ale M. Tale; — éra incátu pentru anarchi'a ce doinesce pretotindenea in scólele nóstre poporali, se Te indure prea gratióselu M. Ta a dispune cátu mai curendu.

5. ca scólele nóstre populari numai-decátu se se scóde de sub administratiunea clerului, si se se supuna la o administratiune si directiune romana natiunale civile, carea se se organizeze amesuratu cerintiei timpului si cu ascultare celoru mai de frunte capacitati natiunale ale nóstre — pre calea normelor, ce custau pana la anulu 1849, séu celoru ce se introdusesera de atunci incóce si custara prea in bucuratoriu resultatu pana la anulu 1861.

Remanendu cu tóta plecatiunea cea mai profunda si mai omagiale s. c. l.

(Provediuta cu nenumerate subscrieri de posesori maiu si mici, preoti si invetiatori, antisti comunali, advocatati, notari, cetatiani, negociatori, tierani s. a. din comitatele Banatiane, Temisiu, Torontalu si Carasiu.)

Despre saditulu roselor (rosariulu).

Vine si timpulu saditului roselor, a acestoru floruminate, ornamentulu gradiniloru, regin'a floriloru; decú credu a face servitiu unoru on. cetitori aratandu aci centuratu despre saditulu lorú.

Rugitiile sunt in dóua moduri nobilate, si adeva: tuite iérn'a si primavér'a in case calde, si oculate in decupulu verei in locu liberu. Cele dantaiu suntú prea plapanu dincontra ceste din urma suntú mai trainice, deci in tóte privintia mai recomandavere, pentru acésta deci numai despre aceste voiu vorbí.

In privintia pamentului rugitiile nu alevu multu, prosperéza in totu soiulu de pamentu de gradina. La sadire se póte mestecá cu gunoiu bine putredu. Pamentulu espuséu iérn'a gerului, e bine a se aduná pe de-asupra si a se pusa la radacini.

De la midiloculu lui Marte nainte primindu rugitiile comandate, trebue de locu defacate, culcate a lungulu pamentu si acoperite asia de totu cu pamentu umedu, tinendu-se asia ca 2—3 dile, apoi se scotu, se retéza de neacu cu unu cutitu bunu tóte radacinele, si asia se sadescu nu afundu. — Dupa sadire — partea nobila — se léga cu musci, cari — cand suntú venturi uscate si nu e frigu, trebue tinenti umedi; — e bine si a face din lutu o murta iéla (tina subtire) si cu acésta a unge tóta tulpin'a. Acestu se facu pentru cá radacinile rugului incepu mai tarziu trimite sucu nutritoriu tulpinei si corónei, de cátu radacinele pomiloru, si de multe ori se intempla — daca nu se face cum am aratatu — de pana cand incepu radacinele trimite susu sucu, tulpini'a — séu numai partea nobila — se usca de venturile seci de primavér'a. In starea acésta inveliti, remanu pana ce suntú semne cá a inceputu a creste dar nici atunci se nu se departeze pana nu suntemu siguru cá suntú prinsi. — Udarea radaciniloru — se intielege cá se nu lipsésca.

In vér'a antaia dupa sadire nu e consultu a-i lasá se inflorésca, oi se se taie toti bobocii cari cum se arata; in sa daca din curiositate am voi se vedemu ce soiú e, se se lasá 1 multu 2 boboci spre inflorire. Retienerea acésta de inflorire se respatesce imbelsiugatu — in anii urmatori.

Aceste sunt pe scurtu ce am aflu de lipsa a comuniticá de astada — si dorescu ca ostenele on. cetitori se fi incoronate de placerile nevinovate, de cari subscribulu si pamentu acum a avutu norocire a se impartasi.

N. Avramu.

Diverse.

„**Hirotoniri.** S'au hirotonitu intru preotu Florin Hajdeu, teologu absolutu, pentru parochia Hidisidlu, langa Oradea-mare si Nestoru Forumbu, teol. absolutu, pentru capelani'a din Tulca, comitatulu Bihorului.

— **Bibliografia.** A aparutu de sub tipariu „*Religiunea*” cuprindendu invetiaturi despre credinti'a si faptele bune crestinesci, pentru scolele elementare de ambele sexe, de Ioanu Popea, profesoru la gimnasiulu romanu nr. din Brasiovu. Brasiovu. Tipografia lui Römer et. Kammerer. 1878. Pretiulu?

□ **Serviciulu solemnelu** pentru sufletele mortiloru, sambata la 18 Februarie in Bucuresci, s'a celebratu dupa urmatoarea program: I. Inaltu Prea Santitulu Mitropolitu-Primatu, impreuna cu alti Prea Santiti arhieriei, va invetiave serviciulu divinu in Capel'a cimitirului Belu, la orele 10 ante-meridiane. II. Toti preotii din capitala vor severi la bisericile loru sant'a leturgie spre memori'a repausatoru din parochiile loru respective. III. La orele 11, toti preotii, ai caroru enoriasi inmormenteza in cimitiru Belu, vor fi adunati la biseric'a Sf. George-Nou, de unde vor porni pe josu pentru cimitirulu Belu, in ordinea urmatoare: 1. O escorta de gendarmi; 2. Mai multe felinare si staturi bisericesci; 3. Corurile bisericesci; 4. Unu Prea Santitu arhieriu urmatu de toti preotii, cari mergu in rându câte doi, imbracati in epatrahilu si sfta. IV. In totu timpul procesiunii se vor trage clopotele de la tote bisericile din capitala. V. Dupa ce procesiunea va sosi in cimitiru, se va astepta terminarea serviciului, dupa care se va face un mijloculu cimitirului, parastasulu generalu pentru repausatiu inmormentati acolo. Dupa acest'a preotii vor ceti moliftile, fie-care pe mormintele parochialiloru sei. VI. Dupa terminarea parastasului, Inaltu Prea Santitulu Mitropolitu-Primatu se va duce la locul de alaturea, unde inmormenteza soldatii, spre a ceti unu trisaghionu pentru odihna'a sufletelor celor cadiuti in resboiu. VII. Preotii, ai caroru enoriasi inmormenteza in cele-alte cimitire, dupa ce vor termina sant'a leturgie la bisericile loru, vor porni la cimitirile respective pentru a ceti moliftile pe morminte.

+ **Starea invetiamentului in comitatulu Bihoru.** Stragemu din „Observatoriulu” urmatoarele date triste asupra starei invetiamentului in Bihoru. „Comitatulu Biharei cuprindem peste 1/2 millionu locuitori, 200 miluri □ din cari peste diumetate sunt romani. In capital'a acelu comitatulu sunt doue episcopie, un'a romano-cath. si alt'a greco-cath., unu vicariatu greco-resar. ortodocsu, gimnasia, seminaru, academia de drepturi, ér in Dobritinu, Roma reformatiloru, unu mare colegiu reformatu, unu gimnasiu romano-cath. si scola agronomica, in Beiusiu unu gimnasiu; cu tote aceste instructiunea masseloru de poporu in acestu comitatu este chiar dupa informatiunile oficiale publicate de catre ministeriu asia de negrigita in comitatu acelu tienutu vastu clasificatu din punctulu de vedere alu culturale sale ocupa astadi numai alu 60-lea locu intre cele 72 de comitate ale Ungariei si Transilvaniei. Dupa datele statistice din 1874. comitatulu Biharei cu 5537 de suflete avea 73094 prunci obligati a merge la scoala; dara din toti aceia abea mergea ceva peste diumetate. Dupa datele din 1876. numerulu tenerimei scolastice in locu de a se inmulti, a mai scadiutu cu cate-va procente, asia catu judecandu dupa aceste date, apoi comitatulu Biharei a cadiutu mai diosu si de catu Maramuresiulu, care cu afacerile scolastice au statu mai inainte in cod'a tuturor comitatelor. Districtulu haiduciloru, comitatele Szatmaru, Szabolcs, Békés (in care tote sunt forte multi romani) inca n'au fostu nici odata laudate pentru cultur'a poporului loru; dara chiaru acestor'a comitatulu Biharei era datoriu se le dee esemplu bunu. Totu din datele ministeriali ese ca in cei 3 ani din urma numerulu scololoru

pin comitatu in locu se creasca a mai scadiutu cu 77; era din platile docentiloru locuitorii au mai scaritu pe la mai multe scole o summa totala de 18532 fl. v. a. era alte venituri ale scololoru au scadiutu cu 15364 fl. v. a. — Din alte informatiuni particulari aflamu ca chiar in vre-o 7 comune din dominiulu episcopiei gr.-cath. nu esiste de locu scole. Era sciutu si de mai inainte ca in multime de scole populare nu se afla nici macaru abcedarie pentru bietii copilasi, ca si cumu ne-amu afla in evulu mediu inainte de inventiunea tipariului. Totu din cifrele ministeriali aflamu, ca si in comitatulu Biharei mai multe mii de copii mergu fora o carte la scola, ca inse in anu 1876 numerulu scoliloru lipsiti de carticele se mai inmultise cu 6676. Daca nu este acest'a sandalu, apoi nu mai scimu ce definitiune se se dee acestui cuventu“.

(**Balu romanu** s'a arangiatu la 16/28 Februaru a. c. in Temisiora, in folosulu scololoru locale. Balulu arangiatu, dupa cum ni se scrie, de unu comitetu, care, si mai cu sema zelulu si ingrigirea dloru: Georgiu Regepu, V. P. Seimanu, Merza, Davidu, Csanu si Abrudanu, l'a ridicatu in concurentia cu celea mai elegante baluri a saisonului.“

Anunciu! *)

Subscrisulu, nascutu in Aradu, de natiune romanu gr. or. dupa ce mi-am completatu studiile in Pest'a, Vien'a si alte orasie insemnate, me recomendu in bunavointi'a on. publicu din Aradu si din provincia ca pictoru academicu, si ca atare primescu ori ce lucru din cadrulu picturei artificioase, castele si palaturi, bisericu si iconostasuri, precum si totu felulu de icone pentru prapori si baldachine bisericesci, si pentru flamurile deosebitelor reuniuni, promitiendu, ca me voui nisui a corespunde asteptariloru on. publicu prin lucru promptu, precisu si cu pretiu moderatu. Dupa care me subscriu respectuosu

Mihailu Sierbanu,
pictoru academicu.

Concursu.

2-3.

In urmare decisiunei consistoriali dtto 1. Noembre 1877. Nr. 383 scol. se deschide concursu pentru statiunea invetiatorésca la scol'a confesionale gr. or. rom. din *Giulvediu* comitatulu Torontalului, protopopiatulu Ciacovei, cu terminu de alegere pe **2 Apriliu vechiu a. c.**

Emolumentele sunt: 126 fl. v. a. 60 metri graú, 3 jugere pamentu aratoriu, 8 orgii de paie din cari are a se incaldi si scol'a; cartiru liberu cu gradina de 1/2 jugeru intravilanu.

Doritorii de a ocupa acestu postu suntu avisati a-si trimitte recursele instruate in sensulu stat. org. adresate comitetului parochialu din *Giulvediu*, domnului protopresbiteru tractualu Ioanu P. Seimanu, in Ciacova.

Se cere dela recurrenti, pana la alegere a se infatiosia in atare serbatore ori dumineca in s. bisericu spre a-si areta desteritatea in cantarile bisericesci, cari voru produce testimoniulu de cualificatiune voru fi preferiti.

Giulvediu, in 11 Fauru 1878.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu dlu Protopresbiteru tractualu.

*) Pentru celea cuprinse in acestu locu, redactiunea numai faaci cu legile de pressa primesca responsabilitatea.
Red.

3—3.

Pentru postulul invetiatorescu dela scól'a confesionala gr. or. romana din *Agadicu* protopresbiteratulu Oravitiei, Comitatu Carasiului, se publica prin acésta concursu pana in *19 fauru a. c.*

Emolumintele impreunate cu acestu postu sunt: 1) Salariulu anualu in bani 300 fl. v. a. 2) 4 orgii, de lemne in natura, 3) 2 jugere de pamentu aretoriu, 4) 1 jugeru de pamentu locu separatu estravilanu aretoriu, 5) 15 fl. pentru spesele scripturistice, 6) 10 fl. pentru conferentie, a 7) cuartiru liberu cu gradina pentru legumi.

Doritorii de a ocupá acestu postu au a-si trimitte recursurile instruate dupa statutulu organicu, si adresate comitetulu parochialu catra D. Protopresbiteru Iacobu Popovicu in Oravitia — si de este in putintia a-se aretá si in comuna intru o duminica séu serbatoare.

Agadicu in 29. Ianuarie 1878.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu D. Protopresbiteru districtualu.

3—3.

In urmare ordinatiunei Ven. consistoriu diecesanu de Nr. $30/12$ 1877. Nr. 500 scol. pentru statiunea invetiatorésca la scól'a confesionala romana din comun'a *Jabuc'a*, protopresbiteratulu Versietului, cottulu Timisiului, se escrie concursu cu terminu pana in *19. Martiu a. c.* stilulu vechiu.

Emolumintele sunt: in bani gata 300 fl. v. a. pentru recuise de scrisu 6 fl. 4 orgii de lemne din care se se incaldiésca si scól'a, unu jugeru de pamentu din care diumetate e saditu viie si 10 fl. spes, pentru cercetarea conferintieloru.

Doritorii de a ocupá acésta statiune sunt avisati a-si tremite recursule adresate comitetulu parochialu la reverendissimulu domnu Ioane Popovicu protopresbiteru in Mercin'a per Varadia.

Jabuc'a, in 6. Februaru 1878.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu Dlu protopresbiteru tractualu.

3—3.

Pentru ocuparea parochiei vacante *Bricheni-Colesci* se escrie concursu cu terminu pana la *26 februaru a. c.*

Emolumintele sunt: 1) din Bricheni dela 68 numere câte $1/2$ mesura cucurudiu si 40 fl. si stólele usuate.

2) din Colesti dela 60 numere câte $1/2$ mesura cucurudiu si stólele.

Pentru cuartiru se va luá in arenda ceva casa acomodata in Bricheni.

Recurrentii vor avea a-si tramite petitiunile sale pana la terminulu indicatu la acestu oficiu protopopescu,

Beiusiu, in 28 Ianuaru. 1878.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu mine: *Vasiliu Pappu*, prot. Beiusiu.

3—3.

Pentru parochi'a vacanta gr. or. din comun'a *Bradetu*, protopresbiteratulu Mediatului, cottulu Bihorului, cu carea e impreunatu si postulul de invetiatoriu se publica concursu, cu terminulu de alegere pe *9 Martie st. v. a. c.*

Emolumentele preotiesci sunt: Dela 90 de nre 58 fl. adeca câte 80 cr. dela unu nr. stólele dela inmormentari, cumunii scl. statorite dupa usulu veteranu.

Emolumintele invetiatoresci sunt 80 fl. v. a. 4 cubule grâu si 4 cucuruзу, 8 orgii de lemne, 1 portie fanu unu fiuru dela tóta cas'a.

Doritorii de a ocupá acésta parochia cu postulul invetiatorescu, sunt avisati a-si tramite recursule, instruite conformu statutulu org. la subscrisulu protopopu.

Comitetulu parochialu

In contielegere cu concernentulu protopopu *Petru Sobau*.

Pentru deplinirea postulului invetiatorescu dela scól'a confesionala gr. or. romana din comun'a *Giulvezu*, protopresbiteratulu Ciacovei, cottulu Torontalului se publica concursu pana in *26 februaru a. c. st. v.* Dotatiunea anualá se compinde din 126 fl. v. a. si 60 chible de grâu, 8 stangeni paie din care are se se incaldiésca scól'a amesuratu, 3 portie de aratura si cortelu liberu cu gradina de legumi.

Doritorii de a ocupá acestu postu au pana la terminulu prefiptu se-si indrepte petitiunile sale catra comitetulu parochialu, prin protopopulu tractualu, zaturandu atestatele câte sunt prescise prin statutulu organicu, si prezentanduse in persona in comuna in vreo duminica per a-si aratá desteritatea in cantarile bisericesci.

Giulvezu, 1 februaru 1878.

Comitetulu parochialu

In contielegere cu pré on. prot. *Ioan P. Selmanu*.

Pentru ocuparea vacantei parochii gr. or. din com. *Pestere* protop. Caransebesiului se publica prin acésta concursu cu terminu de *6 septemaní dela 1-a publicare*.

Emolumintele sunt: Birulu dela 119 case câte oche in cucuruзу sfermatu séu 1 fl. de casa, stol'a indatin unu iugeru de pamentu intravilanu saditu cu pomi roditori si una sesia de pamentu aratoriu si fenatiu.

Cei ce dorescu a competá la postulul acest'a, vor se trimitte petitiunile instruite conformu stat. org. si dispuseciunilor ven. Consistoriu din 29 Decembre 1875. 858. bis. la subscrisulu, in sa adresate catra Sinodulu din Pestere.

Comitetulu parochialu

In contielegere cu *Nicolau Andreeviciu*, protopr.

Pentru statiunea invetiatorésca gr. or. din com. *Repsigu* in inspectoratulu Ienopoliei-Borosineu, comitatulu Aradului, se publica concursu cu terminulu de alegere pe *9 Martie a. c. st. v.*

Salariulu anualu 146 fl. v. a. — 7 cubule de grâu 7 cubule de cucuruзу, 12 orgii de lemne din care are se se incaldí si scól'a — 14 magi de fenu — 2 mesuri mazere — fasole. cuartiru liberu cu gradina pentru semnaturi.

Recurrentii au se produca testimoniu despre absolutu preparandiei, — de cualificatiune, si atestatu de moralitate éra recursule adresandule comitetulu parochialu, le se trimitte in Borosineu pana la 2 Martie a. c. st. v.

NB. Fiindu-cá la numit'a statiune de presentu invetiatoriu substituitu, la casu de n'ar fi alesu, i-se accede din partea comitetulu parochialu jumatare din salariulu anualu pana respectivulu substituitu si-va castigá alta statiune *Repsigu*, 31 Ianuaru 1878.

Comitetulu parochialu

In contielegere cu mine *Nicolau Beldea*, insp. scol.